

Lausunto

2022-01-31

VN/27347/2021
VN/27347/2021-MMM-11

Työ ja elinkeinoministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön lausunto Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ilmastorahasto Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä

Maa- ja metsätalousministeriö (jäljempänä MMM) kiittää mahdollisuudesta lausua työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) esityksestä Ilmastorahasto Oy -nimisen valtionyhtiön toiminnasta, hallinnosta ja mahdollisuudesta käyttää valtiontukea rahoitusinstrumenteissaan.

Tausta

Ilmastorahasto Oy on 21.12.2020 perustettu valtion erityistehtäväyhtiö, jonka tarkoituksena on edistää ilmastonmuutoksen torjumista, teollisuuden vähähiilisyiden vauhdittamista ja digitalisaatiota Suomessa. Toiminnan käynnistyessä Ilmastorahasto Oy:n käytettävissä ei ole valtiontueksi laskettavia rahoitusinstrumentteja. Markkinaehtoisuuden toteutuminen osoitetaan jokaisen rahoituspäätöksen osalta.

Ilmastorahasto Oy:n toimiohjeen mukaan yhtiö voi käyttää rahoitusinstrumenteissaan valtiontukea. Toimiohjeen mukaan yhtiö valmistelee yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa valtiontukiohjelman käyttöönoton. Valtiontuen myöntäminen edellyttää siihen sisältyvän julkisen vallan käytöstä johtuen lailla säätämistä.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Tämä tehdään nopeuttamalla päästövähennystoimia ja vahvistamalla hiilinieluja. Nyt lausunnolla olevan Ilmastorahasto Oy -nimistä osakeyhtiötä koskevan esityksen tavoitteena edesauttaa Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista.

Maa- ja metsätalousministeriön vastuulla ilmastopolitiikan valmistelun ja toimeenpanon kokonaisuudessa ovat mm. maatalouden ilmastoasiat, maankäyttöä, maankäytön muutosta ja metsätaloutta koskevat ilmastoasiat sekä ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Energiasektorilla maa- ja metsätaloudesta syntyvällä bioenergialla sekä vesitaloudella ja/tai -voimalla on tärkeä merkitys ilmastoasioiden ja puhtaan teknologian ratkaisujen osalta. MMM vastuulla olevien asiakokonaisuuksien ja sektoreiden merkitys ilmastonmuutoksen torjunnassa, siihen sopeutumisessa, vähähiilisyiden vauhdittamisessa ja digitalisaatiossa on keskeinen.

Valmisteluprosessi

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Maa- ja metsätalousministeriö				
PL 30 00023 Valtioneuvosto	Hallituskatu 3 A Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.mmm@gov.fi

MMM kiinnittää huomiota nyt esillä olevan lausuntoluonnoksen valmisteluun. Työ- ja elinkeinoministeriö on laatinut yhtiölle toimintaohjeen yhteistyössä VNK:n, VM:n, YM:n ja LVM:n kanssa. Toimintaohje on käsityksen mukaan keskeinen Ilmastorahasto Oy:n toimintaa suuntaava ja ohjaava asiakirja. Talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi toimintaohjetta 23.10.2020. MMM arvioi, että toimintaohje ja sen pohjalta laadittu hallituksen esitysluonnos on kuvastusta valmistelutavasta johtuen jäänyt osittain puutteelliseksi jäljempänä tässä lausunnossa esitetyllä tavalla.

MMM pitää tarpeellisena, että nyt lausunnoilla olevaa esitystä tarkastellaan laaja-alaisesti ja avoimeksi, jotta tämä merkityksellinen rahoitusinstrumentti vastaisi jatkossa koko suomalaisen yhteiskunnan tuleviin ja muuttuviin tarpeisiin ja mahdollisuuksiin.

Keskeiset sisältökysymykset:

MMM pitää nyt laadittua luonnosesitystä korkeatasoisena, tarpeellisena ja hyvin perusteltuna.

MMM kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että osakeyhtiön tarkoitus ja toimintaohje ovat valittavan suppeita. MMM yhtyy TEM:in pyrkimykseen saada laista ja yhtiön toiminnasta mahdollistava eikä rajoittava. MMM yhtyy käsitykseen, ettei laissa ole tarvetta määrittää toimialoja liian rajoittavasti, sillä teknologian, ilmastomuutoksen, talouden ja yhteiskunnan kehitykseen liittyy epävarmuuksia ja mahdollisuuksia.

MMM esittää kuitenkin, että tavoitteita (1 §) koskevaa lakitekstiä ja siihen liittyviä perusteluja laajennettaisiin ja selkiinnyttäisiin siten, että toiminta mahdollistaa selkeästi rahoituksen myös ilmastomuutokseen sopeutumiseen liittyviin hankkeisiin. Esimerkiksi kansallisessa ilmastomuutoksen sopeutumis suunnitelmassa on tuotu esille tarve edistää sopeutumiseen liittyviä liiketoimintamahdollisuuksia.

MMM kiinnittää huomiota, että perusteluissa viitataan yhtiön toimintaohjeeseen, jossa rahoitettavista kohteista noin 65% liittyisi ohjeellisesti hillintään ja noin 35% digitalisaatioon. MMM tuo vertailun vuoksi esille, että kansainvälisellä tasolla Vihreä ilmastorahasto on omassa ohjeistuksessaan kirjannut pyrkimyksen osoittaa ilmastomuutoksen hillintään ja sopeutumiseen molempiin saman verran rahoitusta eli 50% - 50%. Lisäksi EU:n komissio on ilmastomuutokseen sopeutumisstrategiassa 2020 nostanut esille tarpeen saada sopeutumien samalle tasolle hillinnän kanssa. Olisi erikoista, jos Suomessa olisi toiminnassa Ilmastorahasto Oy –niminen valtion kokonaan omistama osakeyhtiö, jolla ei olisi selkeästi tarjolla mahdollisuutta rahoittaa ilmastomuutokseen sopeutumiseen liittyviä hankkeita. Täten MMM esittää, että lain perusteluissa ja yhtiön toimintaohjeessa tuotaisiin selkeästi esille sopeutumiseen kohdennettava huomattava rahoitus ja siihen liittyvät mahdollisuudet.

Lisäksi MMM pitää tarpeellisena, että ilmastomuutoksen hillinnästä puhuttaessa mahdollistetaan rahoitus myös maataloussektorin, maankäyttösektorin (maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätalous) sekä maankäyttösektorin että teknologisille nielujen vahvistamiseen, niiden varastointiin ja käyttöön tähtääviin hankkeisiin. Nämä täydennykset on syytä tuoda esille lakiesityksen perusteluosaan sekä yhtiön toimintaohjeeseen.

MMM kiinnittää huomiota, että ilmastorahaston ensisijaisena rahoituskohteena olisivat esityksen mukaan teollisen mittaluokan skaalaukset. MMM esittää harkittavaksi, että valmisteltaisiin mahdollisuus myös pienemmän mittaluokan hankkeiden rahoittamiseksi. Kansainvälisissä yhteyksissä usein käytetään jonkinlaista kevennettyä ja/tai nopeutettua menettelytapaa pienempimuotoisille hankkeille transaktiokustannusten kohtuullistamiseksi. Tällaiset pienemmät hankkeet voisivat tulla kyseeseen erityisesti edellä mainittujen sektoreiden osalta. Mikäli näitä esityksiä ei ehditä valmistelemaan tässä yhteydessä, tulisi lakiesitykseen tehdä tarvittava kirjaus ja jättää tämän kaltaiselle jatkotyölle mahdollisuus ilman että se edellyttäisi varsinaisesti lain avaamista.

MMM kiinnittää huomiota, että perusteluosassa (s. 9) todetaan yhdeksi painopisteeksi uusiutumattomien luonnonvarojen vähentäminen. MMM yhtyy tähän pyrkimykseen ja tuo samalla esille, että uusiutuvien luonnonvarojen käyttöä voidaan kasvattaa uusiutumiskyvyn sallimissa rajoissa ja samalla korvaten uusiutumattomien käyttöä. MMM esittää

harkittavaksi, että tämä substituutioajatus ja ”hiilikädenjälkijätus” tuotaisiin esille perusteluosassa ja mahdollisesti tarkemmissa ohjeistuksissa.

Ilmastorahaston organisaation osalta (3 §) MMM kiinnittää huomiota, ettei sen edustajia ole esitetty kutsuttavaksi sijoitusneuvoston työhön. MMM pitäisi perusteltuna, että myös MMM:lle lähetettäisiin kutsu osallistua, jotta sen asiantuntemusta voitaisiin käyttää kokonaisuuden edistämiseen. Tämä olisi erityisen perusteltua, kun ilmastorahaston tuleva toiminta sivuaa MMM:n vastuulla olevia sektoreita ja toimialoja.

Yhtiön toiminnan ohjaaminen (4 §): Keskeinen ohjaamisen työkalu olisi esityksen mukaan TEM:in johdolla eri ministeriöiden edustajien kanssa valmisteltava toimintaohje. MMM puoltaa esitettyä toimintatapaa, jossa TEM:in johdolla valmisteltaisiin toimintaohjeluonnos ja se käsiteltäisiin talouspoliittisessa ministerityöryhmässä ennen toimintaohjeen antamista. MMM katsoo, että nykyistä toimintaohjetta on päivitettävä edellä, tässä lausunnossa mainituilla tavoin. Lisäksi MMM pitää perusteltuna, että myös MMM kutsuttaisiin yhdessä muiden ministeriöiden edustajien kanssa valmistelemaan esitystä toimintaohjeeksi. Lisäksi MMM esittää harkittavaksi, että lakia ja sen perusteluita muokattaisiin siten, että toiminnan ohjaaminen säilyisi tulevaisuudessa joustavana, jotta esimerkiksi pienempien hankkeiden rahoitusohjeistusta voitaisiin kehittää, mikäli niitä ei saataisi valmiiksi tässä valmistelussa.

Taloudelliset toimintaperiaatteet (6 §): Toisessa momentissa ja sen perusteluissa todetaan, etteivät investoinnit saa aiheuttaa merkittävää haittaa ympäristölle ja monimuotoisuudelle. MMM tulkitsee, että luonnon monimuotoisuudella tarkoitetaan tässäkin yhteydessä YK:n biodiversiteettisopimuksen mukaisesti sekä luonnon monimuotoisuuden suojelua ja kestäväää käyttöä.

Valtiontukien myöntäminen (7 §) ja takaisinperintää koskeva päätös (8 §): MMM pitää erinomaisena, että esityksessä tarkastellaan ja arvioidaan valtiontukien myöntämisperusteita ja soveltamista. Edellä kuvattujen MMM:n esitysten sisällyttäminen lakiin voi edellyttää valtiontukien lisäarviointia. Erityisesti kiinnitetään huomiota ajantasaisiin ja muuttuviin maa- ja metsätalouden valtiontukisääntöihin sekä mahdollisesti myös ilmasto- ja ympäristötukiin liittyviin EU-tason vaatimuksiin.

MMM pitää hyvänä, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säädöksiä (13 §). MMM esittää harkittavaksi, että mahdollisuuksia asetuksenantoon laajennettaisiin MMM:n edellä esittämien sisältöehdotusten mukaisesti.

Jatkovalmistelu:

Yllä mainittujen keskeisten näkemysten ja ehdotusten lisäksi MMM pitäisi mahdollisena, että myös sen asiantuntijat kutsuttaisiin osallistumaan mahdollisuuksiensa mukaan lakiesityksen ja toimintaohjeen edelleen kehittämiseen.

Kansliapäällikkö

Jaana Husu-Kallio

Luonnonvaraneuvos

Heikki Granholm

VN/27347/2021-MMM-11

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: